

::

ŽIVOT

::

Broj 10.

SRPANJ

God. I.

PISMA MLADIĆU NA RASKRŠĆU.

PISMO 5.

Ima Bog!

Veliku ulogu danas igra riječ, da znanost mora biti bez presude. A to je i pravo. Povjesničar, ako nađe u kakvoj zaprašenoj biblioteci star kodeks, u kojemu nađe posve druge podatke, s kojih mora da promijeni sud svoj o kojoj povjesničkoj činjenici, ne smije uništiti kodeksa, nego mora lojalno ispovjediti: do sada smo se prevarili. Ovom lojalnošću znanost može da napreduje.

Ako ti sada ja, moj mladiću, ovakovim postupkom dokažem, da Bog opstoji, budi lojalan, pak i ti reci: jest, opstoji. Svi nijesu takvi, pa ni sami učenjaci. Počinjući od grčkog filozofa Zenona, koji je tvrdio, da nema gibanja, pak do Jodla, mnogi su s katedre ispovjediti: Kad mi nađemo na činjenicu, koja bi nas morala utjerati u laž, mi onda ne ćemo da priznamo činjenice. (Bazala, Pov. filozof. I.).

Podeš li na vrh Velebita ili Sljemena, pak nađeš li na kamenu džepnu uru, na što ćeš pomisliti? Netko ju je izgubio. A taj, koji ju je izgubio, kupio je kod urara, jer vidiš, da ona lijepo ide i tačno pokazuje sat. Jamačno ne ćeš pomisliti, da se ono željezo, srebro ili druga kovina slučajno pretvorila u kotače, a ovi se slučajno sami po sebi sa svojim osima stavili tako na mjesto, da mogu kazivati vrijeme. Ti dakle na toj uri vidiš kao u zrcalu umješta zanatlije, a što je ura savršenija, to će i dotični zanatlija biti vještiji.

Zaviri sad časkom u svemir. Ti si stalan prije svega da svemir opstoji, a ne samo u tvojim mc-

ždanima, kako kažu idealisti. Vidiš li, moj mladiću, lijepo zvjezdano nebo? Ti znadeš da su te zvijezdice, ogromna tjelesa, koja se ogromnom brzinom pokreću, a pokreću se kud i kamo točnije nego li sat. Sat se brzo pokvari, ali od pamtivijeka ova tjelesa nijesu još skrenula sa svojih putanja. Naša zemlja ima praktično: mjesec, a ovo dvoje s Danicom, Saturnom itd. sastavljaju sunčanu obitelj. Sunce je opet sa svojom obitelji samo dio drugog zvjezdišta. Sve se to pravilno giba, sve je to ovisno jedno od drugoga.

Mnogi jednostavniji i manji mehanizam otkriva ti vještinu i razum urara, a ovaj ogromni mehanizam zar ti velikim glasom ne dovikuje ime svog Umjetnika? Uzmi čovječje oko. Šta je to? Ništa drugo nego jedna lijepa smanjena „camera obscura“, koje se stalno sjećaš iz optike. Samo ima jedna razlika: gdje je u „cameri obscuri“ osjetljiva ploča, tu je mreža živaca, koji telegrafiraju sliku, što je na njih pala, u moždane. Za fotografski aparat tvrdiš, da ga je izumio lijepi talenat, a za ovaj aparat, izumljen kudikamo prije fotografskog, ne ćeš li priznati također neki talenat?

Isto ti je sa aparatom uha, isto sa savršenim organizmom mikroskopičnih infuzorija i kukaca i t. d.

Oni, koji niječu Boga, od fotografskog aparata i mehanizma ure zaključuju na talenat, koji ih je izumio i sastavio, ali kad gledaju mehanizam nebeski i fotografski aparat čovječjeg oka, ne će da zaključuju na talenat, koji ih je izveo. Oni dakle u svom znanstvenom istraživanju imaju već gotovu presudu: nema Boga. Onu umnu funkciju, koju zovemo zaključivanje, upotrebljavaju u svemu i uvijek, ali kad ih to isto njihovo zaključivanje, kojim spoznaše urara i izumitelja fotografije, dovede do Velikog Umjetnika, ne će više da zaključuju! Drugim riječima, upadaju u istu pogriješku, u koju su i Zenon i drugi upali: ruše činjenicu, samo da ih ne natjera u laž. Takovo istraživanje nije znanstveno, jer nije slobodno od presude: ne smijem priznati „Boga“. Hajdemo dalje, mladiću moj! Bez dvojbe si čuo mnogo i premnogo govoriti

o darvinizmu. To je nauka, danas veoma raširena, da se čovjek razvio od majmuna. Ovaj od jednog nižeg bića, ovo opet od nižeg, dok ne bismo došli na jedno jednostavno i mikroskopično biće, koje su prozvali stanicom. A ti si također čuo, da je tobože darvinizam pokopao kršćanstvo. Darvinizam uči, da je jedno biće otac drugome. Ali ti znaš, da je naša Zemlja bila jednom u užarenom plinovitom stanju, kao što je Sunce danas. Ista ta znanost, koja tvrdi da se čovjek razvio od te prvotne stanice, tvrdi, da ta stanica nije mogla onda na Zemlji živjeti i radati drugu stanicu.*) Darvinizam pak uči, da je jednom bila neka stanica, koja je dala život drugima, a sada reci ti sam: otkuda ta stanica? Na Zemlji prije nije bila, na zvijezdama još manje, ta i one su bile užarene. Onda moraš da zaključiš, da ju je netko postavio, kao što si zaključio, kad si našao onu uru na vrhu Velebita ili Sljemena. Taj netko jest Bog.

Ako ti još nije dosta, a ti hajde daije. Po svojoj prilici nijesi imao prigode opaziti, ali si stalno čuo, da se Sunce hladi. Doći će dan, kad će Sunce posvema ohladnjeti, te će i potamnjeti. Onda više ne će biti života na Zemlji. Dakle jednog dana Sunce je počelo svijetliti, jer inače bilo bi se već davno ugasilo. Zemlja i Mjesec već su dijelom ili sasvim ohladnjeli. Da su od vijeka, drugim riječima, da je materija vječna ili bi sve to bilo već hladno ili bi bilo još užareno i do vijeka ne bi bilo promjene. Kad smo to konstatairali, nameće se po sebi pitanje, tko je učinio, da Sunce sja i da se Zemlja u svoje vrijeme sjajila? Svak naime po svom iskustvu znade, da kamen, gvožđe i rude uopće, od kojih je sastavljeno Sunce i zvijezde, po sebi ne će početi sjati, ako ih štogod izvanka ne užari, ne obasja. Dakle

*) Lamarck, Naegeli i dr. tvrde zato, da mehanička teorija t. j. darvinizam tumači, kako su se životna bića razvijala jedno od drugoga, ali niti može niti namjerava protumačiti, kako je postao život. Darvinizam veli: prvi život je bio u orosnoj stanici, a sada stoji do tebe, čitate!ju, da zaključiš i ustvrdiš, kako je ta stanica nastala. Ako rečeš, da je sama postala, reci slobodno, mene nije briga.

netko je učinio, da se ta svemirska tjelesa užare, a taj je netko — Bog. Uzmi sad, mladiću moj, kamen, i stavi ga na put. Ne miče se. Turaj ga. Miče se. Da nema trenja i teže, ti znaš, da bi se sad gibao sve dok ne bi nadošla jedna zapreka. Dakle tvar niti će se maknut niti će se zaustavit, ako na nju ne djeluje izvana jedan uzrok. To ti je dobro poznato iz fizike. Tko je onda prvi stavio u gibanje ogromna nebeska tjelesa? Ti znaš naime da se sve gibanje svemirsko svađa na rezultantu između centrifugalne i centripetalne sile. Sunce n. pr. privlači Zemlju, ali ona mjesto da doleti na nj, ide oko njega, jer ju tjera druga neka sila, koja bi ju otjerala dalje ravno u pravcu, da ju Sunce ne priteže. Isto ti je, kao kad dijete priveže kamen za uzicu, pak zamahne njime: kamen se vrti u krugu. Ako Sunce ima tu centrifugalnu silu, tko je dao Zemlji njezinu centrifugalnu, kako je dijete dao centrifugalnu silu kamenu? Dakle opet netko izvan ovog svijeta — Bog.

Mi smo dakle opazili neke pojave, red u svijetu, gibanje itd., pak smo onda zaključili onim istim načinom, kojim zaključujemo u svagdanjem životu, na pr. od ure zaključujemo na urara . . . Pošto smo sami iskusili, da nas ovaj način zaključivanja u svagdanjem životu dovodi do istine, mi nijesmo nimalo oklijevali primijenit isto zaključivanje i na opažanje velikih prirodnih pojava. Tako je i kralj David od svemira zaključio na Stvoritelja, kad je rekao: *Coeli enarrant gloriam Dei*. Reci sada sam, jesmo li mi ispravno postupali, ili oni, koji ruše činjenicu, kad im se protivi onome, što su u početku ustvrdili.

Sam ćeš se domisliti, da dokaza Božjeg opstanka ima još, ali da sam se morao ograničiti.

Samo ću ovu opasku dodati. Kad vidiš uru, koja dobro ide, veliš, da je urar vješt; kad se diviš Leonardovoj Zadnjoj Večeri, diviš se i geniju auktora. Zato kad promatraš krasote ovog svijeta, od rascvale ruže pak do svemirskog mehanizma, ti ćeš zaključiti i na Veliki Um, koji je to sazdao.

Ti vidiš, kako priroda t. j. Sunce, voda, biljka, životinja i sami organizam čovječjeg tijela služi čovjeku za uzdržanje života. I ovaj bi život kudikamo ugodniji i ljepši bio, da ga ne ogorčava zloća ljudska, kad radniku ne daje zasluženu plaću, kad čovjek čovjeka, mjesto da mu bude pri ruci, mrzi, pak i ubija. Priroda dakle po sebi dobra je hraniteljica i majka svog čeda — čovjeka. Dakle moraš da zaključiš, da je dobar i onaj, koji je tu prirodu učinio i tako uredio.

Skoro ćeš u praznike. Kao prijatelj ti svjetujem, uzmi u praznicima u ruke knjigu, koja raspravlja o ovom predmetu. Ima ih nekoliko i na hrvatskom jeziku, eno ti n. pr. Jegliča, Harapina, Brixya, Deviviera . . . . . To će ti štivo zasladiti praznike. A da ti budu ugodni te duši i tijelu korisni, želi ti tvoj iskreni

Amicus.

UMIJEĆE MOLITVE.

Napisao Mgr. de Mathies. — Prevodi B. Stržić.

Bog i budućnost.

IX.

I ovako prigovaraju molitvi: *V.* Ako Bog sve unaprijed zna i unaprijed je odredio cijeli svjetski plan, čemu onda još moliti? Ili mi Bog hoće nešto od vijeka da daje ili ne će. Što još može moja molitva da promijeni?

Odgovor: Svakako Bog *Le* ne da određivati ni mijenjati, ali ipak može od vijeka htjeti, da samo oni dobiju određenu stvar, koji ga za nju mole. On od vijeka unaprijed gleda molitvu. U njegovu svjetskom je planu *FS* da usliši molitvu.

Ali eto novoga prigovora: Moja je molitva slobodno djelo. Nije nužno djelo. Mogu moliti i molitvu ostaviti. Kako Bog može da gleda moje slobodne odluke?